

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

4 (410)

July – August 2024

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 4. Number 410 (2024), 345–356
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.810>
УДК 331.5.
МРНТИ 06.77.05

© **A. Beisembina**^{1*}, **S. Serikbaev**², **M. Zhanat**¹, **Z. Kenzhin**³, **G. Tuleshova**⁴,
A.A. Kuralbayev⁵, 2024

¹Toraighyrov University, Kazakhstan, Pavlodar;

²Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan;

³Academy of Physical Education and Mass Sport, Kazakhstan, Astana;

⁴Almaty Humanitarian - Economic University;

⁵Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Kazakhstan, Turkestan.

E-mail: beisembina.ansa@gmail.com

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF HUMAN POTENTIAL ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Beisembina Ansagan — Master of Economic Sciences, Toraighyrov University, Senior Lecturer, Department of Economics, doctoral student of the department

E-mail: beisembina.ansa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6796-0124>;

Serikbaev Serik Kenesovich — Candidate of Economic Sciences, Kazakh National University. al-Farabi, Department of Business Technologies, Senior Lecturer

E-mail serik_s_k@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-5479-2109>;

Myrzabek ZHANAT, — PhD, Associating Professor of the Department of Finance and Accounting, Toraighyrov University, Lomova St., 64, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: zhanmyrza.qaz@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2148-7252>;

Zhaxat B. Kenzhin — PhD, associate professor, Academy of Physical Education and Mass Sport, Republic of Kazakhstan, Astana, 010000, Mangilik el avenue, EXPO business center

E-mail: jaksat_22@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6085-8349>;

Tuleshova Gulzhan Bolatovna — Master Almaty Humanitarian - Economic University, Director of the Institute of Pedagogy, Business and Law

E-mail: gulzhan.tuleshova@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0006-5748-8790>;

A.A. Kuralbayev — Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Kazakhstan, Turkestan

E-mail: almas.kuralbayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-6564-9711>.

Abstract. The article discusses current trends and the impact of human potential of the Republic of Kazakhstan on economic development, innovation processes in business and de-dollarization of the economy. On the basis of theoretical and methodological studies of foreign scientists developed a mathematical model that establishes the relationship between the human potential and trends in economic growth, exchange rates. As part of the research marked the fundamental problems of human development in the country and calculated the economic damage caused by the low activity parameters and employment of human resources of the country. Taken together, the study of the parameters of the effectiveness of human potential of the Republic of Kazakhstan shows that, along with the achieved indicators in the field of the human development index and the global competitiveness index, there is a wide range of problems that impede the development of the country's economic system, which should be based on knowledge. Solving these problems requires the development of appropriate organizational and economic models for the development of human potential at both the macro and micro levels. In the Republic of Kazakhstan, the problem of assessing human productive abilities and the human potential of the entire society is one of the significant tasks of the state's economic policy. The theoretical and practical power of the

concept of human potential occurs in parallel with the lack of generally accepted tools and methods for its development, developed for each country individually.

Keywords: human potential, human capital, economic development, innovative entrepreneurship, de-dollarization

© А.Н. Бейсембина^{1*}, С.К. Серикбаев², М. Жанат¹, Ж.Б. Кенжин³,
Г.Б. Тулешова⁴, А.А. Куралбаев⁵, 2024

¹Торайғыров университеті, Қазақстан, Павлодар;

²эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы;

³Дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясы, Қазақстан;

⁴Алматы гуманитарлық-экономикалық университет;

⁵Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Қазақстан,
Түркістан.

E-mail: beisembina.ansa@gmail.com

АДАМЗАТ ӘЛЕУЕТІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУҒА ӘСЕРІН БАҒАЛАУ

Бейсембина Ансаған — Торайғыров атындағы университеттің экономика ғылымдарының магистрі, «Экономика» кафедрасының аға оқытушысы, кафедраның докторанты

E-mail: beisembina.ansa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6796-0124>;

Серікбаев Серік Кеңесұлы — экономика ғылымдарының кандидаты, ҚазҰУ. эл-Фараби, Бизнес технологиялар кафедрасы, аға оқытушы

E-mail: serik_s_k@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-5479-2109>;

Мырзабек ЖАНАТ — PhD докторы, Торайғыров атындағы университеттің «Қаржы және есеп» кафедрасының доценті, Ломова көш., 64, Павлодар, Қазақстан

E-mail: zhanmyrza.qaz@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2148-7252>;

Кенжин Жаксат Болатович — PhD докторы, қауымдастырылған профессор, Дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясы, Қазақстан Республикасы, Астана қ., 010000, Мәңгілік ел даңғылы, ЕХРО бизнес орталығы, блок В2.2.

E-mail: jaksat_22@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6085-8349>;

Тулешова Гүлжан Болатқызы — Магистр Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті, Педагогика, бизнес және құқық институтының директоры

E-mail gulzhan.tuleshova@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0006-5748-8790>;

А.А. Куралбаев — Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Қазақстан, Түркістан қ.

E-mail: almas.kuralbayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-6564-9711>.

Аннотация. Мақалада Қазақстан Республикасының адамзат әлеуетінің елдің экономикалық дамуына әсер ету аспектілері мен қазіргі үрдістері, кәсіпкерліктегі инновациялық үрдістер және экономиканың долларсыздануы қарастырылған. Шетел ғалымдарының теориялық-әдіснамалық зерттеулері негізінде адамзат әлеуеті мен экономикалық өсу үрдістері, валюта курстары арасындағы тәуелділікті анықтайтын математикалық үлгі әзірленген. Жүргізілген зерттеулер шеңберінде елдегі адамзат әлеуетінің дамуының іргелі мәселелері белгіленген және елдің адамзат ресурстарының белсенділігі мен жұмыс бастылығының жоғары емес параметрлерінен болған экономикалық залалды есептеу жүргізілді. Қазақстан Республикасының адами әлеуетінің тиімділік параметрлерін зерделеу, жалпы алғанда, адам дамуы индексі және жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі саласындағы қол жеткізілген көрсеткіштермен қатар, дамуға кедергі келтіретін мәселелердің кең ауқымы бар екенін көрсетеді. білімге негізделуі тиіс елдің экономикалық жүйесінің дамуы. Бұл мәселелерді шешу макро және микро деңгейде адам әлеуетін дамытудың сәйкес ұйымдық және экономикалық үлгілерін әзірлеуді талап етеді. Қазақстан Республикасында адамның өндірістік қабілеттері мен бүкіл қоғамның адами әлеуетін бағалау мәселесі мемлекеттің экономикалық саясатының маңызды міндеттерінің бірі

болып табылады. Адам әлеуеті тұжырымдамасының теориялық және практикалық күші әр ел үшін жеке әзірленген оны дамытудың жалпы қабылданған құралдары мен әдістерінің болмауымен қатар туындайды.

Түйін сөздер: адами әлеует, адами капитал, экономикалық даму, инновациялық кәсіпкерлік, долларсыздандыру

© А.Н. Бейсембина^{1*}, С.К. Серикбаев², М. Жанат¹, Ж.Б. Кенжин³,
Г.Б. Тулешова⁴, А.А. Куралбаев⁵, 2024

¹Toraighyrov University;

²Казахский Национальный Университет имени аль-Фараби, Алматы;

³Академия физической культуры и массового спорта, Казахстан;

⁴Алматинский гуманитарно-экономический университет;

⁵Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави,
Казахстан, Туркестан.
E-mail: beisembina.ansa@gmail.com

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ

Бейсембина Ансаган — магистр экономических наук Университета Торайгырова, старший преподаватель кафедры экономики, докторант кафедры
E-mail: beisembina.ansa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6796-0124>;

Серикбаев Серик Кенесович — кандидат экономических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, кафедра бизнес-технологий, старший преподаватель
E-mail: serik_s_k@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-5479-2109>;

Мырзабек Жанат — к.э.н., доцент кафедры финансов и бухгалтерского учета Торайгыровского университета, ул. Ломова, 64, г. Павлодар, Казахстан
E-mail: zhanmyrza.qaz@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2148-7252>;

Кенжин Жаксат Болатович — доктор PhD, ассоциированный профессор, Академия физической культуры и массового спорта, Республика Казахстан, г. Астана, 010000, проспект Мәңгілік ел, бизнес-центр ЕХРО, блок В2.2
E-mail: jaksat_22@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6085-8349>;

Тулешова Гулжан Болатовна — Магистр Алматинский гуманитарно-экономический университет, Директор института педагогики, бизнеса и права
E-mail: gulzhan.tuleshova@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0006-5748-8790>;

Куралбаев А.А. — Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Казахстан, г. Туркестан.
E-mail: almas.kuralbayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-6564-9711>.

Аннотация. В статье рассмотрены современные тенденции и аспекты влияния человеческого потенциала Республики Казахстан на экономическое развитие страны, инновационные процессы в предпринимательстве и процессы деолларизации экономики. На основе теоретическо-методологических исследований зарубежных ученых разработана математическая модель, устанавливающая зависимость между человеческим потенциалом и тенденциями экономического роста, валютных курсов. В рамках проведенных исследований обозначены фундаментальные проблемы развития человеческого потенциала в стране и произведен расчет экономического ущерба от невысоких параметров активности и занятости человеческих ресурсов страны. В совокупности исследование параметров эффективности человеческого потенциала Республики Казахстан показывает, что, наряду с достигнутыми показателями в области индекса человеческого развития и индекса глобальной конкурентоспособности, существует широкий спектр проблем, препятствующих развитию экономической системы страны, которая должна основываться на знаниях. Решение этих проблем требует разработки соответствующих организационно-

экономических моделей развития человеческого потенциала как на макро-, так и на микроуровне. В Республике Казахстан проблема оценки производительных способностей человека и человеческого потенциала всего общества является одной из значимых задач экономической политики государства. Теоретическая и практическая сила концепции человеческого потенциала возникает параллельно с отсутствием общепринятых инструментов и методов его развития, разработанных для каждой страны индивидуально.

Ключевые слова: человеческий потенциал, человеческий капитал, экономическое развитие, инновационное предпринимательство, дедолларизация

Introduction

In modern conditions of the knowledge economy, the main competitive advantage of a country is its human potential. The globalization of markets and the transnationalization of economic relations are intensifying competition between countries and major corporations for spheres of influence and sales markets, and contributing to the emergence of new tools and methods of competition. It is human potential that makes it possible to implement innovations, adapt the economy to the conditions of globalization, and achieve high competitiveness.

The development of human potential plays a vital role in state strategic programs, such as the “Kazakhstan-2050” Strategy, the Program for Formed Industrial-Innovative Development for 2023–2019.

Contemporary economists note a high degree of correlation between the innovativeness of entrepreneurship, the country’s competitiveness and human potential, as an integral indicator of a whole group of socio-economic components. However, the specific stable parameters of the dependence of human potential on the economic development of the country and exchange rate trends remain insufficiently studied. Taking into account the latter, it follows the need to solve the scientific problem of developing a methodology for assessing the impact of human potential on economic development, innovativeness of entrepreneurship and dedollarization processes.

Currently, in world science and practice, as well as in economic theory, there is no clear, unified understanding and interpretation of the term human potential.

In the scientific literature, one can find such approaches to understanding human potential as: human capital; labor potential; human resources potential (Bulanov, 2020).

All components of human potential must be considered taking into account the leading systemic factor - the development of human capital.

Human capital in a broad sense is an intensive productive factor in economic development, social and family development, including the educated part of the labor force, knowledge, tools of intellectual and managerial work, living environment and work activity, ensuring the effective and rational functioning of human capital as a productive factor of development.

Human capital is a leading factor in the formation and development of an innovative economy and knowledge economy as the next highest stage in the development of civilization (Electronic resource: https://ru.wikipedia.org/wiki/Human_potential).

In order to establish the relationship between the growth of human capital (economically active labor resources) and the growth of the country’s gross domestic product, the law discovered by the American economist Arthur Okun can be taken as a basis. This law represents the empirical relationship between the growth rate of the

unemployed population (inactive population) and the growth rate of GDP in countries with market economies. For countries with a market economy, it is assumed that an excess of the unemployment rate by 1 % above the level of natural unemployment reduces the country's real GDP, compared to potential, by 2.5 % (Electronic resource: https://ru.wikipedia.org/wiki/Human_capital). For different countries and time periods, the magnitude of the change in GDP may be numerically different.

One can comparatively believe that the growth of the economically active population in the country's economy will cause an increase in GDP by reducing its lagging level.

In general, the methodology for establishing the relationship between human capital (economically active labor resources) and the country's GDP growth is presented in accordance with formulas 1, 2, 3.

$$\Delta BB\Pi = (U_B - U_B^E) \times \gamma \times 100\% \quad (1)$$

$$\Delta BB\Pi = \left(\frac{N_{HA}}{N_{PC}} - \frac{N_B^E}{N_{PC}} \right) \times \gamma \times 100\% \quad (2)$$

Where:

U_B - the current level of unemployment in the economy;

U_B^E - natural level of unemployment in the economy;

N_{HA} - the total number of economically inactive (unemployed) population;

N_B^E - natural unemployment;

N_{PC} - the country's population of working age;

γ - coefficient that determines the lag of the country's GDP given the existing economic activity of the population;

$\Delta BB\Pi$ - GDP lag in the economy.

The growth of economic activity of the country's population through participation in innovative entrepreneurship, from a theoretical point of view, will ensure acceleration (intensification) of the country's GDP growth, which ultimately determines the presence of an economic multiplier, while the foundations for de-dollarization of the economic system are formed. The fundamental role of the economic multiplier is presented.

In the Republic of Kazakhstan, the problem of assessing human productive abilities and the human potential of the entire society is one of the significant tasks of the state's economic policy. The theoretical and practical power of the concept of human potential occurs in parallel with the lack of generally accepted tools and methods for its development, developed for each country individually.

The post-industrial economy has significantly changed the attitude towards factors

of production in the Republic of Kazakhstan. If in the industrial economy efforts were concentrated on saturating production with equipment, then in the post-industrial era the main positions in the system of social values in the production of an intellectual product are occupied by high technologies and the accelerated pace of technological renewal, both in production and in the service sector (McConnell K.R., 2003).

Thus, at the present stage in the Republic of Kazakhstan, as well as throughout the world, there is a tendency for the economic development of the country to depend on the quality of the human resources it has. Indicators of the quality of human resources increasingly influence the main parameters of socio-economic development.

At the present stage, the parameters for the development of human potential and capital in the Republic of Kazakhstan, in accordance with Table 1, are characterized by the following indicators:

- extremely low population, from the point of view of intensifying the development of the economic system;
- low level of economic activity of the population;
- low proportion of the economically active population with secondary specialized (vocational education);
- low proportion of the economically active population with higher education (Agency of the Republic of Kazakhstan on Statistics. Astana. 2015.).

Also in Kazakhstan, there is a lack of training and retraining mechanisms adequate to the market system, which is associated with a low level of development of scientific and technical potential and cooperation and integration ties in the “education – science – production” system.

Table 1 – Dynamics of indicative parameters for human development in the Republic of Kazakhstan

Name indicator	Years				
	2019	2020	2021	2022	2023
Population, thousand people	16203	16440	16673	16910	17161
Level of economic activity of the population, %	48,8	49,5	49,7	50,3	49,8
Share of economically active population with secondary specialized (vocational education), %	29	30	31	33	34
Share of economically active population with higher education, %	27	28	29	31	32

As a consequence of the current level of development of human potential, there are indicative parameters of innovative activity of entrepreneurship:

- innovation-active state enterprises – 9.2 %;
- innovatively active enterprises in private ownership – 4.5 %;
- other innovation-active enterprises (foreign ownership, public-private partnership) – 4.3 % (<http://bankir.ru/kurs/dollar-ssha-k-kazahskij-tenge>).

The low level of involvement of labor resources and enterprises in innovation activities serves as a factor in the dynamic devaluation of the national currency to world currencies, one of which is the dollar (Science and innovative activity of Kazakhstan 2018–2023.)

In the world positioning system, the effectiveness of the human potential of the

Republic of Kazakhstan can be assessed based on a number of macroeconomic global indicators.

Indicators of the formation and development of human potential are the “Human Development Index” (HDI) and the “Global Competitiveness Index” (GCI).

The Republic of Kazakhstan is one of the countries with high HDI and ranks 70th in the world ranking (<http://gtmarket.ru/news/2023/07/24/6843>).

In the IGC ranking for 2023–2015, the Republic of Kazakhstan occupies the 50th position. Russia is in 53rd place. Among other CIS countries, Ukraine over the year rose from 84 to 76 place, Moldova from 89 to 82, Kyrgyzstan from 121 to 108, Azerbaijan from 39 to 38 place, Armenia dropped from 79 to 85 place (<http://gtmarket.ru/news/2023/09/03/6873>).

The overall problems of the formation and development of human potential and capital in the Republic of Kazakhstan can be specified in the following areas:

- system-forming demographic problems;
- problems in the field of formation of labor potential;
- problems in the field of development and use of human capital;
- problems in the field of innovative activity of labor resources;
- problems caused by the low level of innovative activity of entrepreneurship;
- problems of devaluation of the national currency and lagging growth rates of the country’s GDP.

In complex, the system-forming problems of the formation and development of human potential and capital of the Republic of Kazakhstan are presented in the figure

Taking into account the specific problems of human development and using the methodology of the influence of human capital on the country’s GDP, it is possible to determine the level of lag of Kazakhstan’s GDP from the specified optimal parameters using the previously discussed formulas 1 and 2, taking into account the use of statistical data, Table 1.

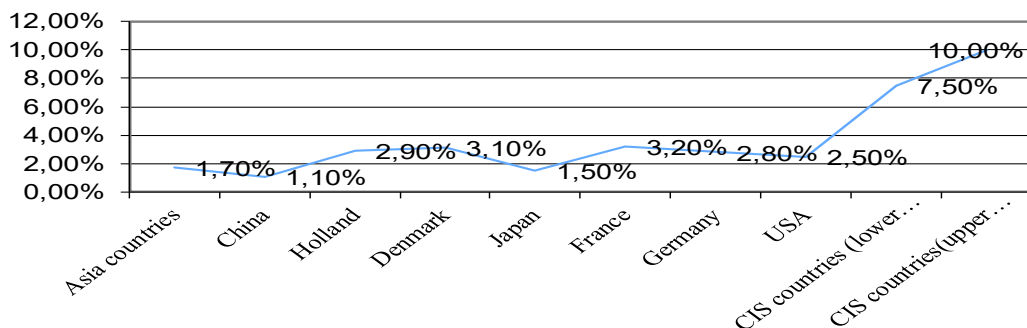
As of the end of 2022, beginning of 2023, the level of GDP lag in the Republic of Kazakhstan will be:

$$\Delta BB\Pi_A = \left(\frac{N_{HA}}{N_{PC}} - \frac{N_B^E}{N_{PC}} \right) \times \gamma \times 100\% = \left(\frac{470,7}{9041,3} - \frac{235,35}{9041,3} \right) \times 5 \times 100\% = 19,5\%$$

Table 2 – Dynamics of the main indicators of economic activity of the population in the Republic of Kazakhstan

Indicator name	Years				
	2018	2019	2020	2021	2022
Number of people employed in the country’s economy, thousand people.	7903,4	8114,2	8301,6	8507,1	8570,6
Number of unemployed, thousand people.	554,5	496,5	473,0	474,8	470,7
Natural unemployment, thousand people	277,25	248,25	236,5	237,4	235,35
Number of persons registered	53,4	35,4	36,6	34,6	30,0
in employment agencies as	6,6	5,8	5,4	5,3	5,2

The coefficient (2), which determines the backlog of the country’s GDP given the existing economic activity of the population, is taken at 7.5 % in accordance with Figure 2.

Note – Compiled from source

Figure 2 – Levels of the coefficient in different countries of the world, which determines the lag of a country's GDP given the existing unemployment of the population

Using the calculated indicator of the level of GDP lag, you can determine the lost economic benefit (economic damage) from the presence of problematic aspects in the field of human potential using the formula:

As of the end of 2022, beginning of 2023, Kazakhstan's GDP was 352,75153.3 million tenge. Thus, the economic damage from the presence of problematic aspects in the field of human potential and capital of the Republic of Kazakhstan at the present stage will be:

$$\mathfrak{Z}_y = \frac{35275153,3 \times 19,5\%}{(100\% - 19,5\%)} = 8544912 \text{ МЛН. ТЕНГЕ}$$

Along with the macroeconomic problems of human development in the Republic of Kazakhstan, a number of problems can be identified at the micro level, in particular:

- low level of social responsibility of business and entrepreneurship;
- lack of comprehensively formed industry systems for training and retraining corporate-type personnel;
- lack of proven organizational and economic mechanisms for the participation of enterprises and business structures in the management of personnel training at universities;
- the use of obsolete and ineffective human resource management systems in the business system.

Taken together, a study of the parameters of the effectiveness of human potential of the Republic of Kazakhstan shows that, along with the achieved indicators in the field of the human development index and the global competitiveness index, there is a wide range of problems that impede the development of the country's economic system, which should be based on knowledge. Solving these problems requires the development of appropriate organizational and economic models for the development of human potential at both macro and micro levels.

The period from 2020–2024 has become a difficult period for the entire world community economically and socially. New threats are highlighted and the ability of economic and social systems to withstand the challenges of the time is objectively shown. The issue of adaptation of both the economy and society as a whole to digitalization processes during this period not only acted as a direction and guideline, but became an urgent necessity for the survival of an economic entity at any level. Organizations and individuals ready for digital transformation were not only able to save resources and increase income from their activities, but also proved capable of further economic and social activities, despite the restrictions imposed as a result of the spread of coronavirus infection. Consequently, the development of technology has changed the structure of the economy and social environment, reproduction processes and business products, current professions and people's needs. At the same time, the requirements that society and specifically the employer place on a person have also changed. This is due to the fact that the transition of any organization and the economy as a whole to digital transformation is not an ephemeral process. It is directly related to the readiness for transformation of each person, because this transition is carried out by people.

Thus, this actualizes the problem of developing a person's potential, reflecting the range of his competencies and the development of skills - hard and soft skills in the field of ensuring economic security, suggesting that human security is predetermined by the opportunity provided to make one's choice freely, being in relative confidence that those opportunities, which they have today will not be lost tomorrow.

According to UN experts, human security is not a defensive concept like military or territorial security, but is an integral concept that combines the universality of life's needs and the desire of people to develop their potential.

The development of human potential in the system of socio-economic security takes on the form of a two-way process. On the one hand, work is underway to develop a person and his abilities, skills and abilities. Issues of labor, emotional-psychological, physiological, intellectual, competence competence and stability arise on a par. On the other hand, the potential developed at a sufficient level and the implementation of acquired abilities are used for productive purposes in interaction with the external environment. Thus, another plane of intersection of social and economic in the issue of human development is touched upon. The interaction of social and economic institutions through a system of social relations has an impact, transforming human resources in accordance with their own goals.

In the process of activity, individuals influence social and economic structures, reproducing and changing them, while also undergoing their own transformation. This determines the cyclical nature of processes and the interconnection of subjects and objects of both the development of human potential and socio-economic security, where the environment forms human potential, and the potential realized in the process of activity reproduces and transforms this environment.

Man is the main subject and object of socio-economic security and human potential. That is, a person, an individual, simultaneously acts as both a producer and a consumer:

- on the one hand, as a subject that creates, shapes, develops and realizes potential and, through participation in economic activity, ensures a state of the economy in which its preservation and development will be possible;

- on the other hand, as an object for the sake of which the state and institutions create favorable socio-economic conditions and carry out the economic process.

At the same time, the subjects that provide and distribute human potential, and the objects that human potential extends and influences, in addition to the person himself, will be: the state, its socio-economic institutions, and organizations.

Thus, we see the distribution of roles in the issue of human development, responsible and interested parties. From this it follows that the elements have a dual nature, simultaneously acting as both subjects and objects of human potential.

Objects of human potential are what (the one to whom) human potential extends, and what (who) is interested in its development. In other words, these are elements to which human potential extends, a part of the material and intangible world, created through the impact on the subject of human potential and directed by the subject of human potential in order to influence their condition and manage this condition.

The objects of human potential are people - an individual, organizations, the socio-economic sphere, the state and society as a whole. The subjects or carriers of human potential are people, a specific individual, organizations and enterprises, socio-economic institutions and the state.

Therefore, it is proposed to formulate tasks and goals for the human potential development mechanism.

On the one hand, the mechanism must provide conditions for the most effective use of human resources. On the other hand, the mechanism must provide conditions for human self-realization in the process of socio-economic consumption.

The structural nature of human potential is distinguished by its systematicity, external conditionality and strategic nature. This suggests that the structure of human potential has a complex internal structure, consisting of interconnected elements, having a goal, resources, connection with the external environment and feedback. For the formation and realization of human potential, external conditions and factors are of decisive importance, and the properties of human potential provide the opportunity for human development in the future.

The issue of assessing the environment for the development of human potential today is becoming one of the central issues for understanding the factors and prospects for social and economic development. At the same time, the following are considered as guidelines for socio-economic development: growth in consumption, expansion of life and cultural opportunities, improving the health and level of education of citizens, creating conditions for comfortable living, accessibility of cultural values, etc.

The development of human potential and the problem of reducing its quality are noted in the Economic Security Strategy of the Republic of Kazakhstan among the main directions and significant threats to economic security in the social sphere. The development of human potential depends on the level of development of each element of the socio-economic sphere, the state of security of the elements and the ability to withstand internal and external threats, the openness and interconnectedness of these elements, the ability to further develop the elements of the system, the ability of human development within this system as the minimum and basic unit.

In addition, the following are also recognized as significant threats: increasing differentiation of the population by income level and insufficient labor resources, which is also associated with the problem of human development.

Human potential has a complex nature and consists of the sum of potentials. As a result of the summing effect of the interaction of potentials, the potential of the individual is formed, which is most effectively realized in the process of mutual development of

individual potentials and is formed under the influence of external and internal influences of various natures. The development of human potential not only improves human resources, but also makes its owner competent and competitive.

Solving the problem of human potential development is possible through influencing its structural components, which are formed from the most significant blocks of the social and economic sphere. Thus, the components of the level of human development include: the labor component, the income and property component, the education and culture component, the health care component, the demography and migration component, the scientific and innovation component, and the environmental component. Each of the identified components is the main condition for the existence and balance of social systems that shape human potential. Along with the economic aspects, the components of human potential actualize the study of the social aspects of economic security. The components not only include these aspects, but also indicate their synergy, interconnection and equivalence.

Thus, human potential and assessment of the level of its development represent a complex problem, bringing to the agenda the issue of the share of the “social block” in economic security, expanding the concept of economic security to socio-economic. This forms an integrated approach to managing economic security and its key areas, in particular the development of human potential.

Conclusions

Consequently, human potential is formed under the influence of the economic and social environment and with their interaction, and the human potential development system is a multi-component system, including both economic and social factors. This forms the definition of socio-economic security, by which it is proposed to understand the state of security of the economic and social sphere of activity of the state, society and the individual, in which their mutual coexistence is possible and resistance to external and internal threats is maintained, and the possibility of uniform development of each element of social security is ensured. economic system.

The process of forming a system of needs, abilities, skills and abilities has a complex structure. The results of this process are influenced by the individual himself as a bearer of potential, and the result is also influenced by his environment at the macro and micro levels - the environment. Society and its internal structure at all levels are the main customers of potential and, through the management system, influence its formation and implementation.

When analyzing indicators of the state of economic security that describe the environment for the development of human potential as part of scientific research, we can conclude that the environment influences not only the formation, but also the development of human potential.

The level of development of the social and economic sphere of a society is reflected in its real ability to create potential within itself.

Therefore, human development depends on:

- the level of development of each element of the socio-economic sphere;
- state of security of elements and ability to withstand internal and external threats;
- openness and interconnectedness of these elements;
- ability to further develop elements of the system;
- the ability of human development within this system as a minimum and basic unit.

The environment and development components must have a high degree of consistency and interconnection between each other.

Such an environment makes it possible to form and realize potential in a person, characterized by high competitive and innovative qualities, managerial and entrepreneurial abilities, professionally significant knowledge, skills and abilities.

Thus, a person in modern realities is the highest value and goal of life, development and security. In this capacity, it becomes the fundamental goal of the social state, a strategic priority of a dynamic and highly productive economy, and state economic policy.

The named multicomponent structure of the level of development of human potential duplicates the main blocks of socio-economic security, in the plane of which lies the problem of managing and assessing the level of development of human potential. Through the state of the components and the assessment of their indicators, it is possible to determine the level of development of human potential, which, in turn, allows us to characterize the state of the social and economic infrastructure.

Thus, the development of human potential lies in the plane of multicomponent systems, including the impact of both economic and social factors. Achieving the declared parameters of economic security, which assess the level of development of the environment for the formation of human potential, will, in turn, make it possible to formulate its components in a balanced manner.

REFERENCES

Bulanov V., Kataitseva E. (2020). Human capital as a form of manifestation of human potential // *Society and Economics*. — 2020. — No. 1. — Pp. 13–22.;

Economic activity of the population of Kazakhstan / Statistical collection in Kazakh and Russian languages. Agency of the Republic of Kazakhstan on Statistics. — Astana. 2015. — 188 p.

Exchange rate of the US dollar to the Kazakh national currency tenge. Electronic resource: <http://bankir.ru/kurs/dollar-ssha-k-kazahskij-tenge>;

McConnell K.R., Brew S.L. (2003). *Economics: principles, problems and policies*. Per. from 14th English ed. — M.: INFRA-M, 2003. — 972 p.

World Economic Forum: Global Competitiveness Index 2023–2015. Electronic resource: <http://gtmarket.ru/news/2023/09/03/6873>.

Nazarbayev N.A. (2017). *Strategy for the formation of a post-industrial society and partnership of civilizations*. — M.: Economics, 2017. — 398 p.

Science and innovative activity of Kazakhstan 2018-2023 / Statistical collection in Kazakh and Russian languages. Committee on Statistics of the Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan. — Astana. — 36 p.

UN Development Program: Human Development Index in the countries of the world in 2023. Electronic resource: <http://gtmarket.ru/news/2023/07/24/6843>;

The 2022 Human Development Report – “The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World”. — 127–130. HDRO (Human Development Report Office) United Nations Development Program;

Human potential. Electronic resource: https://ru.wikipedia.org/wiki/Human_potential;

Human capital. Electronic resource: https://ru.wikipedia.org/wiki/Human_capital;

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

А.Е. Әбілқасымова, Е.А. Тұяқов, Ж.Н. Разак, Н.Қ. Ақперов, Х.Т. Кенжебек МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН КОН- ТЕКСТІК ЕСЕПТЕР АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	5
А.М. Абдиева, А.К. Даменова, А.А. Конаршаева БИОЛОГИЯ ПӘНІНЕН ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ ҮДІСТЕМЕСІ.....	24
С.К. Алимбаева, К.Б. Сматава, Ж.Т. Сабралиева, Г.Ю. Иконникова ОҚУ ІС-ӘРЕКЕТІНІҢ МОТИВАЦИЯСЫН ДИАГНОСТИКАЛАУ МЫСАЛЫНДА БАЛАЛАРДЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ДИАГНОСТИКАЛАУ БОЙЫНША ЦИФРЛЫҚ SMART ПЛАТФОРМАСЫН ҚОЛДАНУЫ.....	34
А. Алимбекова, М. Асылбекова, Г. Утемисова, Д. Нургалиева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БУЛЛИНГТІҢ АЛДЫН АЛУ: SWOT-ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ ПРОБЛЕМАЛАРДЫҢ ТУЫНДАУ ЖӘНЕ ДАМУ ЖАҒДАЙЛАРЫН ТАЛДАУ.....	47
П.Е. Әнәфия, Г.И. Салғараева, Б.Х. Мехмет ТРАНСФЕССИОНАЛДЫҚ КҰЗЫРЕТТЕРДІ ДАМУ ҮШІН КРАУДСОРСИНГ ПРОЦЕСІНЕ ЖЕЛПІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛДЫ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ.....	66
Б.Ж. Асилбекова, К.А. Жумагулова, А.Д. Майматаева БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА БІЛМАЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА БАҒАЛАУДЫҢ МӘНІ МЕН МАЗМҰНЫ.....	75
Б.Б. Атышева, М.Б. Аманбаева, А. Гюль «БИОЛОГИЯ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫН ЖОБАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТ АРҚЫЛЫ ТАҢУ ЖОЛДАРЫ.....	86
А.А. Ахатай, А.Ж. Сейтмұратов, Г.М. Еңсебаева, Г. Пилтен, П. Пилтен, А.А. Куралбаева МАТЕМАТИКАДА STEM ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА.....	96
А.Н. Базарбаева, А.М. Мубарак, Семра Миричи БОЛАШАҚ ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУДА БІРЛЕСКЕН АШЫҚ ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІН ҚОЛДАНУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ ПРИНЦИПТЕРІ.....	107
А.Т. Байкенжеева, Н.Н. Ерболатов, А.К. Рахимов, Д.У. Сексенова МАГИСТРЛІК БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІНЕ ТАЛДАУ ЖАСАУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	119
Н. Балтабаева, Г. Салғараева, С. Адиканова, А. Кадырова, Б.Х. Мехмет БОЛАШАҚ ИНФОРМАТИКА ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУДЫ ГЕЙМОФИКАЦИЯЛАУҒА ДАЙЫНДЫҒЫ МӘСЕЛЕСІ ТУРАЛЫ.....	131
Л.Ш. Байбол, М.Ж. Жаксыбаев, А.А. Рамазанова ОҚУ ДАЛА ПРАКТИКАСЫНДА ЖАНУАРЛАР КАДАСТРЫН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҮЙЕСІН ҚҰРУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ.....	146

Н.Г. Галымова, М.А. Оразбаева, Н.С. Жусупбекова ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУДА ӘЛЕУМЕТТІК-ГУМАНИТАРЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	158
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, Л.Т. Урынбасарова, Р.Ж. Алдонгарова, Р.Н. Шадиев БОЛАШАҚ ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУГЕ ДАЙЫНДАУДА TRACK ТЕХНОЛОГИЯСЫНА НЕГІЗДЕЛГЕН САРАЛАНҒАН ОҚЫТУ.....	171
Б. Дилдебай, С. Адиканова, В. Войчик, А. Кадырова МЕКЕМЕ АРХИТЕКТУРАСЫНАН ДАМУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.....	186
С.Е. Жүнісова, Н.А. Асипова, Л.С. Байманова, Л.Н. Нәби, Б.С. Байманова ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ ИКЕМДІ ДАҒДЫЛАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ.. ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	198
Ж.Е. Зулпыхар, А.Н. Есіркеп, Г.Ф. Нурбекова, S. Fatimah ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ОҚЫТУ ЖҮЙЕЛЕРІНІҢ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	207
С.Н. Ибадулла, З.А. Ибрагимова, Г.Б. Аталихова STEAM КУРСТАРЫН ҚҰРУДЫҢ МАҚСАТТЫ МЕН ШАРТТАРЫ, ОЛАРДЫ МА- ТЕРИАЛДЫҚ-ТЕХНИКАЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФУНКЦИЯЛАРЫ.....	219
М.С. Исаев, А.И. Исаев, Т.А. Данияров ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА ФИЛЬМДЕРДІ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ.....	232
Ғ. Исаев, Д. Мукашева, А. Әзімбай, Ш. Собирова БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДА ЭВРИСТИКАЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН ЖЕТІЛДІРУ.....	244
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА ПАЙДАЛАНЫЛАТЫН АҚПАРАТТЫҚ ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ.....	259
Н.С. Каратаев, А.Б. Ибашова, Х.И. Бұлбұл БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА STEM НЕГІЗІНДЕ РАБОТОТЕХНИКАНЫ ОҚЫТУ.....	272
Н. Карелхан, А. Қадірбек, Р. Schmidt ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ГЕОАҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....	282
С. Шажанбаева, С. Ибадуллаева, А. Кабылбекова, Г. Полатбекова ЖОҒАРЫ МЕКТЕПТІҢ 11 ЖӘНЕ 12 СЫНЫПТАРЫНДА БИОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУ ҮРДСІНДЕ ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ДҮНИЕ ТАРАУЫН ДАМЫТУ.....	296
Р.Н. Шаршова, Ж.Х. Салханова ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚЫТУ: МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ.....	305
Н.Ә. Шектібаев, Е. Ергөбек, Т.Е. Төрехан «АТОМ ЖӘНЕ ЯДРОЛЫҚ ФИЗИКА» КУРСЫН ТИІМДІ ОҚЫТУ ҮШІН ЭЛЕКТРОНДЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	315

ЭКОНОМИКА

Э.С. Балапанова, К.Н. Тастанбекова, А.Е. Сарсенова, Д.К. Балапанов, М.Н. Нургабылов, З.О. Иманбаева БИЗНЕСТІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЭКОНОМИКА МЕН КӘСПКЕРЛІКТІ ЗЕРТТЕУ ӘДІСІ РЕТІНДЕ.....	328
А.Н. Бейсембина, С.К. Серикбаев, М. Жанат, Ж.Б. Кенжин, Г.Б. Тулешова А.А. Куралбаев АДАМЗАТ ӘЛЕУЕТІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУҒА ӘСЕРІН БАҒАЛАУ.....	345
А.К. Джусибалиева, А.Г. Токмырзаева, Р.Ә. Есберген, Г.Е. Кабакова, Е.С. Қайрат, А.А. Нурғалиева АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ- ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМІ.....	357
А.Е. Есенова, Ш.Ш. Рамазанова, Б.Х. Айдосова, Б.Н. Сабенова, А.К. Керимбек КӨЛІК САЛАСЫНДАҒЫ КӘСПКЕРЛІКТІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТҮРАҚТЫЛЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ.....	372
Н.Н. Жанакоева, Р.О. Сутбаева, А.Б. Кусаинова, Б.С. Саубетова, А.Т. Карипова ҚАЗАҚСТАН ӨНІРЛЕРІНДЕГІ КЕДЕЙЛІКТІ ТАЛДАУ.....	385
Г.К. Искакова, Л.Т. Сарыкулова, С.Т. Абилдаев, Г.К. Амирова, М.Н. Нурғабайлов ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚЫТАЙҒА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМІНІҢ ЭКСПОРТЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАРДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ- МАТЕМАТИКАЛЫҚ МОДЕЛІ НЕГІЗІНДЕ БАҒАЛАУ.....	400
Ә.Ж. Исмаилова, Г.Т. Абдрахманова, А.К. Ақпанов МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТТІҢ ҚАЗАҚСТАН АГРОӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕНІН ДАМУЫНА ӘСЕРІ.....	426
А.М. Касимгазиева, Ж. Бабажанова, Р.Е. Сағындықова, Е.О. Шойбақова, Р.Ш. Тахтаева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСПКЕРЛІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫН ДАМУ.....	439
М.Ж. Махамбетов, Г.У. Кеубасова, Р.Т. Сағадатов, А.М. Джанисенова ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫНЫҢ АДАМИ КАПИТАЛЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУЫ.....	454
Б.К. Нурмағанбетова, К.Б. Сатымбекова, М.М. Алиева, Г.Қ. Тоқсанбаева, М.Е. Сатымова ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӨЛІК-ЛОГИСТИКАЛЫҚ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН МОДЕЛЬДЕУ.....	468
Ж.Т. Рахымова, Г.Ж. Нурмуханова, А.К. Саулембекова ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСПКЕРЛІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ ТИІМДІЛІГІ.....	480
А.К. Шукуров, Б.М. Шукурова, М.Г. Қайыргалиева, А.С. Шайнуров, М.Н. Нургабылов ҚАЗАҚСТАНДА ЖӘНЕ ОНЫҢ ӨНІРЛЕРІНДЕ ЕТ ҚОЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ЭКСПОРТТЫҚ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУДЫҢ КЕЙБІР АСПЕКТИЛЕРІ.....	489
И.Е. Сарыбаева, Г.Д. Аманова, Ш.Т. Айтимова ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУҒА ШЫҒЫНДАРДЫ ЕСЕПТЕУ ЖӘНЕ ТАЛДАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	502

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

А.Е. Абылкасымова, Е.А. Туяков, Ж.Н. Разак, Н.К. Акперов, Х.Т. Кенжебек ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ ШКОЛ ПОСРЕДСТВОМ КОНТЕКСТНЫХ ЗАДАЧ.....	5
А.М. Абдиева, А.К. Даменова, А.А. Конаршаева МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ПО БИОЛОГИИ.....	24
С.К. Алимбаева, К.Б. Смагова, Ж.Т. Сабралиева, Г.Ю. Иконникова ПРИМЕНЕНИЕ ЦИФРОВОЙ SMART ПЛАТФОРМЫ ПО ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ ДИАГНОСТИРОВАНИЮ ДЕТЕЙ: НА ПРИМЕРЕ ДИАГНОСТИКИ МОТИВАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	34
А. Алимбекова, М. Асылбекова, Г. Утемисова, Д. Нургалиева ПРОФИЛАКТИКА БУЛЛИНГА В КАЗАХСТАНЕ: SWOT-АНАЛИЗ УСЛОВИЙ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ПРОБЛЕМЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ.....	47
П.Е. Анафия, Г.И. Салгараева, Б.Х. Мехмет ИНТЕГРАЦИЯ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В ПРОЦЕСС КРАУДСОРСИНГА ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТРАНСФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ.....	66
Б.Ж. Асилбекова, К.А. Жумагулова, А.Д. Майматаева СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ОЦЕНКИ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ.....	75
Б.Б. Атышева, М.Б. Аманбаева, А. Гюль СПОСОБЫ РАСПОЗНАВАНИЯ СТРУКТУРЫ СОДЕРЖАНИЯ ПРЕДМЕТА «БИОЛОГИЯ» С ПОМОЩЬЮ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	86
А.А. Ахатай, А.Ж. Сейтмуратов, Г.М. Енсебаева, Г. Пилтен, П. Пилтен, А.А. Куралбаева МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ STEM-ТЕХНОЛОГИЙ В МАТЕМАТИКЕ: НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	96
А.Н. Базарбаева, А.М. Мубаракوف, Семра Миричи ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОВМЕСТНОГО ОТКРЫТОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ.....	107
А.Т. Байкенжеева, Н.Н. Ерболатов, А.К. Рахимов, Д.У. Сексенова МЕТОДИКА АНАЛИЗА ЭФФЕКТИВНОСТИ МАГИСТЕРСКОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬ- НОЙ ПРОГРАММЫ.....	119
Н. Балтабаева, Г. Салгараева, С. Адиканова, А. Кадырова, Б.Х. Мехмет О ПРОБЛЕМЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ К ГЕЙМОФИКАЦИИ ОБУЧЕНИЯ.....	131
Л.Ш. Байбол, М.Б. Жаксыбаев, А.А. Рамазанова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ПРИ ПОСТРОЕНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ КАДАСТРАМ ЖИВОТНЫХ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКЕ.....	146

Н.Г. Галымова, М.А. Оразбаева, Н.С. Жусупбекова КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ К РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИОГУМАНИТАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	158
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, Л.Т. Урынбасарова, Р.Ж. Алдонгарова, Р.Н. Шадиев ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ, ОСНОВАННОЕ НА ТЕХНОЛОГИЯХ TRASK, ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ ПО ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ.....	171
Б. Дилдебай, С. Адиканова, В. Войчик, А. Кадырова РЕАЛИЗАЦИЯ РАЗВИТИЯ IT АРХИТЕКТУРЫ УЧРЕЖДЕНИЯ.....	186
С.Е. Жунусова, Н.А. Асипова, Л.С. Байманова, Л.Н. Навий, Б.С. Байманова НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГИБКИХ НАВЫКОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ.....	198
Ж.Е. Зулпыхар, А.Н. Есіркеп, Г.Ф. Нурбекова, S. Fatimah ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ.....	207
С.Н. Ибадулла, З.А. Ибрагимова, Г.Б. Аталихова ЦЕЛИ И УСЛОВИЯ СОЗДАНИЯ STEAM КУРСОВ, ФУНКЦИИ ИХ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ.....	219
М.С. Исаев, А.И. Исаев, Т.А. Данияров ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИЛЬМОВ В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ.....	232
Г. Исаев, Д. Мукашева, А. Азимбай, Ш. Собирова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭВРИСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ ПОВЫШЕНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	244
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В ОБУЧЕНИИ ИСТОРИИ: ОСОБЕННОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА.....	259
Н.С. Каратаев, А.Б. Ибашова, Х.И. Бюльбюль ОБУЧЕНИЕ РАБОТОТЕХНИКЕ НА ОСНОВЕ STEM ДЛЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ.....	272
Н. Карелхан, А. Қадірбек, Р. Schmidt ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ.....	282
С. Шажанбаева, С. Ибадуллаева, А. Кабылбекова, Г. Полатбекова РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ОТДЕЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ИНТЕГРАТИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ БИОЛОГИИ В 11 И 12 КЛАССАХ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ.....	296
Р.Н. Шаршова, Ж.Х. Салханова ЭЛЕКТРОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: ВОЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	305
Н.А. Шектибаев, Е. Ергобек, Т.Е. Торехан ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ КУРСУ «АТОМНАЯ И ЯДЕРНАЯ ФИЗИКА».....	315

ЭКОНОМИКА

Э.С. Балапанова, К.Н. Тастанбекова, А.Е. Сарсенова, Д.К. Балапанов, М.Н. Нургабылов, З.О. Иманбаева ОЦИФРОВКА БИЗНЕСА КАК МЕТОД ИССЛЕДОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	328
А.Н. Бейсембина, С.К. Серикбаев, М. Жанат, Ж.Б. Кенжин, Г.Б. Тулешова, А.А.Куралбаев ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ.....	345
А.К. Джусибалиева, А.Г. Токмырзаева, Р.Ә. Есберген, Г.Е Кабакова, Е.С. Қайрат, А.А. Нургалиева ФИНАНСОВО- ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА.....	357
А.Е. Есенова, Ш.Ш. Рамазанова, Б.Х. Айдосова, Б.Н. Сабенова, А.К. Керимбек СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ ТРАНСПОРТА.....	372
Н.Н. Жанакова, Р.О. Сутбаева, А.Б. Кусаннова, Б.С. Саубетова, А.Т. Карипова АНАЛИЗ БЕДНОСТИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА.....	385
Г.К. Искакова, Л.Т. Сарыкулова, С.Т. Абилдаев, А.М. Жантаева, М.Н. Нургабылов ОЦЕНКА НА ОСНОВЕ ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ ВЛИЯНИЯ ФАКТОРОВ НА ЭКСПОРТ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ КАЗАХСТАНА В КИТАЙ.....	400
Ә.Ж. Исмаилова, Г.Т. Абдрахманова, А.К. Акпанов ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА НА РАЗВИТИЕ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА КАЗАХСТАНА.....	426
А.М. Касимгазинова, Ж. Бабажанова, Р.Е. Сагындыкова, Е.О. Шойбакова, Р.Ш. Тахтаева РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	439
М.Ж. Махамбетов, Г.У. Кеубасова, Р.Т. Сагдатов, А.М. Джанисенова ФОРМИРОВАНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ.....	454
Б.К. Нурмаганбетова, К.Б. Сатымбекова, М.М. Алиева, Г.Қ. Токсанбаева, М.Е. Сатымова МОДЕЛИРОВАНИЕ РАБОТЫ ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ В КАЗАХСТАНЕ.....	468
Ж.Т. Рахымова, Г.Ж. Нурмуханова, А.К. Саулембекова ЭФФЕКТИВНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	480
А.К. Шукуров, Б.М. Шукурова, М.Г. Қайыргалиева, А.С. Шайнуров, М.Н. Нургабылов НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА МЯСНОГО ОВЦЕВОДСТВА В КАЗАХСТАНЕ И АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	489
И.Е.Сарыбаева, Г.Д. Аманова, Ш.Т. Айтимова ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА И АНАЛИЗА ЗАТРАТ НА ОХРАНУ ТРУДА.....	502

CONTENTS

PEDAGOGYR

A.E. Abylkasymova, E.A. Tuyakov, Zh.N. Razak, N. Akperov, K.T. Kenzhebek FORMATION OF FUNCTIONAL LITERACY OF SCHOOLCHILDREN THROUGH CONTEXTUAL PROBLEMS IN GEOMETRY.....	5
A.M. Abdieva, A.K. Damenova, A.A. Konarshayeva METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE ABILITIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN BIOLOGY.....	23
C.K. Alimbayeva, K.B. Smatova, Zh.T. Sabralieva, G.Y. Ikonnikova APPLICATION OF DIGITAL SMART PLATFORM FOR PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DIAGNOSIS OF CHILDREN: THE EXAMPLE OF DIAGNOSIS OF LEARNING ACTIVITY MOTIVATION.....	34
A. Alimbekova, M. Assylbekova, G. Utemissova, D. Nurgaliyeva BULLYING PREVENTION IN KAZAKHSTAN: A SWOT ANALYSIS OF CONDI- TIONS FOR THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF THE PROBLEM IN GENERAL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS.....	47
P.E. Anafiya, G.I. Salgaraeva, B.H. Mehmet INTEGRATING NETWORK INTERACTION IN CROWDSOURCING FOR DEVELOPING TRANSPROFESSIONAL COMPETENCIES.....	66
B.Zh. Assilbekova, K.A. Zhumagulova, A.D. Maimatayeva THE ESSENCE AND CONTENT OF THE ASSESSMENT IN THE FORMATION OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN BIOLOGY LESSONS.....	75
B.B. Atysheva, M.B. Amanbaeyeva, Ali Gul THE WAYS TO RECOGNIZE THE CONTENT STRUCTURE OF THE SUBJECT «BIOLOGY» THROUGH PROJECT ACTIVITIES.....	86
A.A. Akhatay, A.Zh. Seitmuratov, G.M. Yensebaeva, G. Pilten, P. Pilten, A.A. Kuralbayeva METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF USING STEM TECHNOLOGY IN MATHEMATICS: THE CASE OF KAZAKHSTAN.....	96
A.N. Bazarbayeva, A.M. Mubarak, Semra Mirichi DIDACTIC PRINCIPLES FOR USING THE SYSTEM OF COLLABORATIVE OPEN LEARNING IN THE TRAINING OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS.....	107
A.T. Baikenzheeva, N.N. Yerbolatov, A.K. Rakhimov, D.U. Seksenova METHODOLOGY FOR ANALYZING THE EFFECTIVENESS OF THE MASTER'S EDUCATIONAL PROGRAM.....	119
N. Baltabayeva, G. Salgarayeva, S. Adikanova, A. Kadyrova, B.H. Mehmet ON THE PROBLEM OF READINESS OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS TOWARDS THE GAMIFICATION OF LEARNING.....	131
L.Sh. Baibol, M.B. Zhaksybayev, A.A. Ramazanova THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN THE CONSTRUCTION OF A METHODOLOGICAL SYSTEM FOR TEACHING ANIMAL CADASTRES IN EDUCATIONAL PRACTICE.....	146

N.G. Galymova, M.A. Orazbayeva, N.S. Zhussupbekova CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR PREPARING CHEMISTRY TEACHERS TO IMPLEMENT SOCIO-HUMANITARIAN SECURITY.....	158
A.Kh. Davletova, A.T. Nazarova, L.T. Urynbasarova, R.Zh. Aldongarova, R.N. Shadiev DIFFERENTIATED TRAINING BASED ON TRACK TECHNOLOGIES IN THE PREPARATION OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS FOR INCLUSIVE EDUCATION.....	171
B. Dildebai, S. Adikanova, Waldemar Wojcik, A. Kadyrova IMPLEMENTATION OF DEVELOPMENT FROM THE INSTITUTION’S ARCHITECTURE.....	186
S.Ye. Zhunussova, N.A. Asipova, L.S. Baimanova, L.N. Naviy, B.S. Baimanova SCIENTIFIC - THEORETICAL BASES OF SOFT SKILLS FORMATION IN MODERN SOCIETY.....	198
Zh.E. Zulpykhar, A.N. Yessirkep, G. Nurbekova, S. Fatimah THE EFFECTIVENESS AND FEATURES OF INTELLIGENT LEARNING SYSTEMS IN THE PROCESS OF TEACHING COMPUTER SCIENCE TEACHERS.....	207
S. Ibadulla, Z.A. Ibragimova, G.B. Atalikhova GOALS AND CONDITIONS FOR CREATING STEAM COURSES, FUNCTIONS OF THEIR MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT.....	219
M.S. Issayev, A.I. Issayev, T.A. Daniyarov THE PEDAGOGICAL POTENTIAL OF UTILIZING FILMS IN HISTORICAL EDUCATION	232
G. Issayev, D. Mukasheva, A. Azimbay, Sh. Sobirova IMPROVING STUDENTS ‘KNOWLEDGE THROUGH THE USE OF HEURISTIC METHODS TO IMPROVE STUDENTS’ FUNCTIONAL LITERACY.....	244
M.S. Issayev, T.A. Apendiyev INFORMATION AND DIGITAL TECHNOLOGIES USED IN TEACHING HISTORY: FEATURES AND ADVANTAGES.....	259
N.S. Karataev, A.B. Ibashova, H.I. Bulbul STEAM-BASED ROBOTICS TRAINING FOR ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS.....	272
Н. Карелхан, А. Қадірбек, P. Schmidt THE EFFECTIVENESS OF TEACHING GEOINFORMATION SYSTEMS IN HIGHER EDUCATION	282
S. Shazhanbayeva, S.Zh. Ibadullayeva, A. Kabylbekova, G. Polatbekova PROMOTING STUDENTS’ WORLDVIEW THROUGH INTEGRATIVE EDUCATION IN THE PROCESS OF TEACHING BIOLOGY IN GRADES 11 AND 12 OF HIGH SCHOOL.....	296
R.N. Sharshova, Zh.K. Salkhanova ELECTRONIC LEARNING: OPPORTUNITIES AND PROSPECTS.....	305
N.A. Shektibaev, E. Ergobek, T.E. Torekhan USING ELECTRONIC PLATFORMS FOR EFFECTIVE TEACHING OF THE COURSE «ATOMIC AND NUCLEAR PHYSICS».....	315

EKONOMICS

E.S. Balapanova, K. Tastanbekova, A. Sarsenova, D.K. Balapanov, M. Nurgabylov, Z. Imanbayeva DIGITIZATION OF BUSINESS AS A METHOD OF ECONOMICS AND ENTREPRENEURSHIP RESEARCH.....	328
A. Beisembina, S. Serikbaev, M. Zhanat, Z. Kenzhin, G. Tuleshova, A.A.Kuralbayev ASSESSMENT OF THE IMPACT OF HUMAN POTENTIAL ON ECONOMIC DEVELOPMENT.....	345
A.K. Jussibaliyeva, A.G. Tokmyrzayeva, R.A. Yesbergen, G. Kabakova, S.K. Yerzhan, A. Nurgaliyeva FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF AGRICULTURE.....	357
A. Yessenova, Sh. Ramazanova, B. Aidosova, B. Sabenova, A. Kerimbek IMPROVING THE ECONOMIC STABILITY OF ENTREPRENEURSHIP IN THE TRANSPORT SECTOR.....	372
N.N. Zhanakova, R.O. Sutbayeva, A.B. Kusainova, B.S. Saubetova, A.T. Karipova POVERTY ANALYSIS IN THE REGIONS OF KAZAKHSTAN.....	385
G.K. Iskakova, T.L. Sarykulova, S.T. Abildaev, G.K. Amirova, N.M. Nurgabylov ASSESSMENT BASED ON AN ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODEL OF THE INFLUENCE OF FACTORS ON THE EXPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTS FROM KAZAKHSTAN TO CHINA.....	400
A.Zh. Ismailova, G.T. Abdrakhmanova, A.K. Akpanov IMPACT OF THE STATE AUDIT ON THE DEVELOPMENT OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF KAZAKHSTAN.....	426
A. Kassimgazinova, Zh. Babazhanova, R. Sagyndykova, Y. Shoibakova, R. Takhtayeva DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP INFRASTRUCTURE IN REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	439
M. Makhambetov, G.U. Keubasova, R.T. Sagadatov, A.M. Dzhanisenova FORMATION OF HUMAN CAPITAL IN KOSTANAY REGION.....	454
B. Nurmaganbetova, K. Satymbekova, M. Alieva, G. Toksanbayeva, M. Satymova MODELING THE OPERATIONS OF TRANSPORT AND LOGISTICS COMPANIES IN KAZAKHSTAN.....	468
Zh. Rakhymova, G. Nurmukhanova, A. Saulembekova THE EFFECTIVENESS OF STATE REGULATION OF INNOVATIVE ENTREPRE- NEURSHIP.....	480
A.K. Shukurov, B.M. Shukurova, M.G. Kayyrgaliev, A.S. Shainurov, M.N. Nurgabylov SOME ASPECTS OF INCREASING THE EXPORT POTENTIAL OF MEAT SHEEP FARMING IN KAZAKHSTAN AND ITS REGIONS.....	489
I.E. Sarybaeva, G.D. Amanova, Sh.T. Aitimova PECULIARITIES OF ACCOUNTING AND ANALYSIS OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY COSTS.....	502

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 15.08.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 4.